

SECTION 7. MUSEOLOGY. HISTORICAL STUDIES

DOI: 10.46299/ISG.2024.MONO.PED.2.7.1

7.1 Музейний туризм на сучасному етапі

Туризм є важливим фактором у розвитку культури, сприяючи взаєморозумінню, зближенню культурних традицій та способів життя різних народів. Він допомагає підтримувати та просувати культурні цінності, зберігаючи спадщину минулих поколінь і сприяючи розвитку нових форм вираження культурної ідентичності.

Туризм є невід'ємною частиною життя людства. Він є складовою світової економіки, забезпечує високий рівень зайнятості населення, соціального добробуту працівників, покращення якості життя, а також економічної єдності й культурної різноманітності держав світу. Одним із стратегічних завдань сучасного музею є перетворення його на своєрідну туристичну фірму, діяльність якої орієнтована на ринково-сервісну модель.

Однією з ключових ролей туризму у розвитку культури є стимулювання культурного обміну та взаєморозуміння між народами. Подорожі дають людям можливість зустрічатися з представниками інших культур, спілкуватися з ними, вивчати їх мову та традиції. Це сприяє розширенню горизонтів сприйняття світу, відкриває нові перспективи для культурного розвитку та сприяє взаємному повагу і розумінню [162, с. 234].

Також туризм впливає на збереження та просування культурної спадщини. Туристи, відвідуючи історичні пам'ятки, музеї, мистецькі галереї та інші культурні об'єкти, сприяють їх збереженню та реставрації. Крім того, туристичні потоки нерідко стимулюють розвиток місцевого ремесла та традиційних промислів, що допомагає зберегти і передати наступним поколінням унікальність та автентичність культурних цінностей.

У той же час, розвиток туризму також ставить перед суспільством виклики щодо збереження культурної ідентичності та збалансування між популяризацією

та комерціалізацією культурних об'єктів. Важливо розвивати туризм, зберігаючи при цьому унікальність культурної спадщини, а також забезпечувати рівний доступ до культурних ресурсів для всіх шарів населення.

Туризм відіграє важливу роль у розвитку культури, сприяючи взаєморозумінню, зближенню культурних традицій та збереженню культурної спадщини. Збалансований розвиток туризму, з урахуванням культурних, соціальних та економічних аспектів, є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку сучасного суспільства.

Музейний туризм дозволяє інтегрувати знамениті колекції в сучасний культурний простір і розглядати їх як унікальну форму інтелектуальної, історичної та художньої спадщини. Музейний туризм має бути органічно включений у процеси, які формують і визначають сучасну культуру. Культура природним чином визначає тип, характер і функції своїх музейних інституцій, як безпосередньо, так і опосередковано через особливості сприйняття епохи. Музей як культурна форма є невід'ємною частиною культури, завжди існує в ній і змінюється разом з нею [163, с. 80].

Основна мета музейного туризму – відкриття історії та культурного спадку через подорожі. Музейний туризм відіграє важливу роль у вивченні та розумінні історії, культури та традицій різних народів. Ця форма туризму відкриває двері до культурного скарбниці світу, дозволяючи подорожуючим поглибити свої знання, засвоїти нові враження та збагатити свій досвід.

Основний зміст музейного туризму полягає в відвідуванні музеїв, виставок, пам'яток культури та історичних об'єктів. Це може бути музей мистецтва, історичний музей, археологічний комплекс, етнографічний музей та багато інших. Під час відвідування цих музейних об'єктів туристи мають можливість ознайомитися з унікальними колекціями артефактів, вивчити історію та культурні традиції різних епох та народів.

Однією з основних переваг музейного туризму є можливість поглибленого вивчення предметів та явищ, які цікавлять подорожуючого. Відвідування музеїв дозволяє розширити свій кругозір, збагатити свої знання та розвинути

естетичний смак. Також, це є чудовою можливістю для вивчення історії та культури різних народів та країн, що сприяє взаєморозумінню та культурному обміну між народами.

Крім того, музейний туризм сприяє збереженню й просуванню культурної національної спадщини. Підтримка музеїв та історичних об'єктів є важливим фактором у збереженні культурних цінностей для майбутніх поколінь. Також, він сприяє розвитку туристичної індустрії та економіки країни, допомагаючи залучити інвестиції та створити нові робочі місця.

Наприклад, у Києві музейне місто Пирогово пропонує відвідувачам унікальну можливість ознайомитися із архітектурою, побутом та культурою різних регіонів України. У Луврі, одному з найвідоміших музеїв світу, можна зустріти шедеври світового мистецтва від античності до сучасності.

Музей є важливим туристичним ресурсом, як і інші об'єкти, здатні задовольнити потреби людей у туристичних подорожах. Сучасні музеї все частіше використовують комп'ютерні технології у своїй діяльності. Тепер теоретики і практики музейної справи не говорять про експозицію як окремий елемент, а про цілісні інформаційно-експозиційні комплекси. Мультимедійні технології надають відвідувачам можливість вибирати свій маршрут, активно брати участь у виставці, спостерігати явища й процеси, що важко спостерігати в реальному житті, а також орієнтуватися в музейному просторі.

Музейні установи спрямовані на розкриття перед широкою аудиторією унікальних особливостей різноманітних природних та культурних скарбів конкретної локації. Їх завдання включає в себе вивчення, популяризацію та сприяння отриманню нових знань, навичок та вражень, а також їх практичне застосування та організацію дозвілля [164, с. 6].

Музейний туризм по суті є специфічною діяльністю музеїв у сфері пізнавального туризму, яка включає виробництво і реалізацію різноманітних туристичних продуктів музейного характеру (створення експозицій, організацію внутрішніх та зовнішніх екскурсій, відкриття музейних магазинів тощо). Музейний туризм орієнтований як на індивідуальних туристів або малі групи,

що подорожують самостійно без послуг туристичних фірм, так і на організовані групи. В залежності від цього музеї можуть займати різні позиції у сфері туризму. Коли йдеться про туристів, які визначали подорож самостійно, музей може виступати в ролі туроператора – фактично приймаючої сторони, яка разом з іншими місцевими партнерами забезпечує повний туристичний цикл, включаючи організацію культурних програм, розваг тощо. У випадку з організованими групами музей діє як один з елементів зовнішніх культурно-туристичних програм (маршрутів), співпрацюючи на договірній основі з різними турфірмами. [165, с. 26-27].

Якщо у 1970-х і 1980-х роках в дискусіях про музеї ключовим словом було «освіта», то сьогодні його змінило слово «розвага» або, як данина колишній освітній установці, «освіта через розвагу». Нині популярні найрізноманітніші немuseumні заходи, що проводяться в залах музеїв: концерти популярних музичних і танцювальних груп, мультимедійні та традиційні перформанси, ігри, реальні й комп'ютерні, вистави боді-арту, дефіле мод, а головне – різноманітні гастрономічні радощі, іноді концептуально прив'язані до теми музею. Музей – це одна з небагатьох інституцій у нашому суспільстві, де речі не можна ні чіпати, ні купувати. Велика кількість відвідувачів приваблюється до музеїв завдяки моді, доступності, порівняно низьким цінам на вхідні квитки та атмосфері торгових центрів, яка панує навколо музейних магазинів.

Як бачимо, музейний туризм є важливим елементом сучасної туристичної індустрії, який сприяє розвитку культури, збереженню культурної спадщини та поглибленню знань та розуміння історії та культури різних народів. Він відкриває нові перспективи для подорожей та допомагає збагатити наше життя новими враженнями та досвідом.

В сучасному світі взаємодія між категоріями «музей», «туризм», «рекреація», «неформальна освіта» та «музейна педагогіка» визначає нові підходи до сприйняття, освоєння та розвитку культурної спадщини. Ці категорії взаємопов'язані та взаємопідтримуються, створюючи унікальну інтегровану платформу для навчання, розваг та відпочинку.

Музей – це центр збереження та популяризації культурної спадщини, місце, де відвідувачі можуть ознайомитися з історією, мистецтвом та традиціями різних епох та народів. Музеї пропонують відвідувачам унікальні можливості пізнання та вивчення культурних цінностей через експозиції, екскурсії та інтерактивні програми. Музеї є важливою складовою ресурсного потенціалу туризму [166, с. 41].

Туризм – це форма діяльності, пов'язана з подорожами та відвідуванням різних місць з метою відпочинку, оздоровлення та пізнання. Туристи часто включають в свої маршрути відвідування музеїв та інших культурних об'єктів для ознайомлення з місцевою історією та культурою.

Рекреація – це форма відпочинку та відновлення сил, яка може включати різноманітні види активностей, від спокійної прогулянки до активного спорту. Відвідування музеїв та культурних об'єктів часто стає складовою частиною рекреаційних програм, допомагаючи відвідувачам розслабитися та насолодитися красою та інтелектуальним збагаченням.

Неформальна освіта – це процес навчання та вивчення, який відбувається поза формальними освітніми закладами, такими як школи чи університети. Відвідування музеїв є важливою складовою неформальної освіти, де відвідувачі мають можливість вчитися новому про історію, мистецтво та культуру.

Музейна педагогіка – це напрямок педагогічної діяльності, спрямований на розвиток та реалізацію освітніх програм у музейному середовищі. Музейні педагоги розробляють та проводять різноманітні освітні заходи, які сприяють активному вивченню та розумінню культурної спадщини [167, с. 134].

У підсумку, взаємодія категорій «музей», «туризм», «рекреація», «неформальна освіта» та «музейна педагогіка» створює унікальну можливість для відкриття та збагачення культурної спадщини через подорожі, відпочинок та навчання. Ці категорії взаємопідтримуються та взаємодоповнюються, створюючи унікальний простір для культурного розвитку та самореалізації.

Важливими в музейному туризмі є музейні екскурсії та походи вихідного дня, що сприяють поглибленню культурного досвіду та насолоді подорожами.

Музейні екскурсії та походи вихідного дня є захопливими та надзвичайно корисними для тих, хто цікавиться історією, мистецтвом та культурою. Ці події дозволяють відвідувачам насолоджуватися вивченням культурних цінностей, поглиблювати свої знання та спілкуватися зі спеціалістами у вибраній галузі.

Музейні екскурсії це чудова можливість для відвідувачів дізнатися більше про історію, культуру та мистецтво певного періоду чи регіону. Під час екскурсій кваліфіковані гіді розповідають про експонати, їхнє походження та історію, роблять цікаві та пізнавальні коментарі. Такі екскурсії можуть бути спрямовані на різноманітні теми: від історії мистецтва до археологічних розкопок, від етнографічних колекцій до природничих музеїв. Кожна з них дозволяє відвідувачам поглибити свої знання та насолодитися культурним багатством.

Походи вихідного дня це відмінна альтернатива традиційним музейним екскурсіям. Вони дозволяють відвідувачам насолодитися природою, активністю та спілкуванням під час незабутніх подорожей. Ці походи можуть включати в себе прогулянки по лісах та гірських стежках, відвідування природних пам'яток та визначних місць, а також активні види спорту, такі як їзда на велосипеді чи каякінг [168, с. 229].

Музейні екскурсії, походи вихідного дня та інші туристичні заходи є важливими складовими сучасної культурно-туристичної індустрії. Вони дозволяють відвідувачам насолоджуватися подорожами, відкривати нові горизонти та збагачувати свій культурний досвід.

В контексті музейного туризму вагомості набуває музейний менеджмент, метою якого є оптимізація культурного досвіду та задоволення потреб відвідувачів. Музеї стали не лише зберігачами культурної спадщини, але й важливими центрами туристичної діяльності. Музейний менеджмент у сучасному світі вимагає комплексного підходу до організації та управління, зокрема врахування потреб та очікувань туристів.

Однією з ключових складових музейного менеджменту є стратегічне планування. Музеї повинні чітко визначати свої цілі та завдання, а також розробляти стратегії просування та маркетингу, спрямовані на привертання

туристів. Це може включати рекламні кампанії, розвиток онлайн-присутності та співпрацю з туристичними агентствами [169, с. 146].

Музеї мають зацікавити відвідувачів та забезпечити їм пізнавальний та цікавий досвід. Це може бути досягнуто через розвиток інтерактивних експозицій, проведення цікавих інтерактивних програм, а також організацію спеціальних подій та заходів, таких як лекції, майстер-класи та виставки.

Ефективне управління персоналом є ключовим аспектом музейного менеджменту. Персонал музею повинен бути добре підготовленим та ввічливим, здатним забезпечити відвідувачам якісне обслуговування та надати необхідну інформацію. Також важливо проводити оцінку якості обслуговування та вносити відповідні корективи.

Музеї можуть успішно співпрацювати з іншими гравцями в туристичній галузі, такими як готелі, ресторани та туристичні агентства. Це може включати створення пакетних пропозицій для туристів, організацію спеціальних екскурсій та заходів для груп, а також обмін інформацією та ресурсами.

Музейний менеджмент у контексті туристичної діяльності вимагає комплексного підходу та уваги до потреб та очікувань відвідувачів. Ефективне впровадження стратегій просування та маркетингу, створення цікавого та пізнавального досвіду, управління персоналом та співпраця з іншими гравцями в туристичній галузі допоможуть музеям привертати та задовольняти потреби відвідувачів, сприяючи розвитку туризму та культурної спадщини.

Однією з цілей музейного туризму у системі міжкультурної комунікації є підкреслення спільності через культурну спадщину. Музейний туризм в сучасному світі відіграє важливу роль у сприянні міжкультурній комунікації та взаєморозумінню між різними народами та культурами. Музеї стають не лише місцями збереження культурної спадщини, але й платформами для діалогу, взаємовивчення та обміну думками та досвідом [170, с. 330].

Процес передачі культурних значень і смислів у музеї, спрямований на їх сприйняття публікою, визначається як музейна комунікація. Цей процес розкриває інформаційно-смысловий потенціал музейних експонатів та втілює

освітньо-виховні, культурно-естетичні та інші функції музею. Таким чином, культурно-комунікативна складова дозволяє розглядати музей як особливий культурний простір, призначений для задоволення соціокультурних потреб широкого кола спільноти, залучаючи для цього сучасні матеріально-технічні засоби та надаючи різноманітні додаткові розважальні та дозвіллові послуги.

Музеї представляють унікальні можливості для вивчення та розуміння різноманітних культур та традицій. Вони демонструють багатство і різноманіття світової спадщини, включаючи мистецтво, історію, археологію та етнографію. Музейний туризм сприяє поширенню інтересу до різних культурних та історичних контекстів, а також підкреслює важливість збереження та захисту культурної різноманітності.

Музеї можуть виступати як мости між різними культурами та народами, сприяючи встановленню зв'язків та розумінню між ними. Вони створюють можливість для діалогу та обміну досвідом, дозволяючи відвідувачам з різних країн і культур спілкуватися, ділитися своїми перспективами та навчатися один від одного [171, с. 210].

Музейний туризм також сприяє міжкультурному навчанню, дозволяючи відвідувачам дізнатися про інші культури та традиції через експозиції, екскурсії та інтерактивні програми. Це сприяє розширенню світогляду, відкриттю нових горизонтів та розумінню різноманітності людського досвіду.

Отже, музейний туризм відіграє важливу роль у підтримці міжкультурної комунікації та взаєморозуміння. Він допомагає відвідувачам відчувати спільність та зв'язок між різними культурами, підкреслюючи важливість збереження та вивчення культурної спадщини. Музеї стають не лише місцями для вивчення історії та мистецтва, але й центрами для сприяння міжкультурному діалогу та взаєморозумінню.

Музейний туризм виступає як засіб внутрішньої мобілізації та адаптації до умов ринку, сприяє формуванню ділової політики, проясненню цілей діяльності і визначенню стратегії, а також відкриває можливості для збудування зовнішніх відносин та розробки особливої політики музею, спрямованої на відкритість до

світу. У системі музейної роботи туризм відіграє структуроутворюючу роль. Співпраця музеїв з іноземними країнами сприяє розвитку культурно-освітнього туризму. Обмін знаннями, проведення різних наукових конференцій і виставок розширюють уявлення про країну та сприяють розвитку туризму в усіх його аспектах, включаючи музейний.

Сучасний музей – це не лише науково-просвітницький і освітній заклад, «храм мистецтва», а й багаторівнева система, яка вирішує низку важливих соціальних проблем. Серед них особливе місце займають: організація художнього дозвілля та інтеграція пізнавальної, розважальної і творчої діяльності. Сучасний музей трансформується у складову розважальної індустрії, яка спрямована на приваблення якомога більшої кількості відвідувачів. Міжнародна практика свідчить про зміни в організації музейних просторів, включаючи експозиції, виставки, рекреаційні зони, центри відпочинку та музейну інфраструктуру. Багато музеїв світу орієнтуються на використання інтерактивних, ігрових та театралізованих методів для створення яскравого та захоплюючого враження для відвідувачів.

Музейний туризм – це невід'ємна складова культурно-пізнавального туризму, який включає в себе відвідування музеїв, історичних центрів міст, огляд культурних пам'яток та археологічних розкопок. Завдяки постійній модернізації, музейна експозиція стає спритною в задоволенні запитів "суспільства масової культури" у проведенні дозвілля та святкуванні. Впровадження інформаційних технологій у музейну сферу, хоча й може призвести до втрати певної ідентичності, одночасно дозволяє виявити та передати значний потенціал як матеріальної спадщини, що знаходиться у музеї, так і нематеріальної спадщини, пов'язаної з просторово-часовими константами.